

BINNENLAND

PROF. J. W. A. TJEBBES 40 JAAR ARTS EN KONINKLIJK ONDERSCHIEDEN

Het was 6 juli j.l. 40 jaar geleden dat de (althans Utrechtse) nestor der tandheelkundige docenten tot arts werd bevorderd.

Nadat hij zich te Utrecht voor het chirurgische specialisme had bekwaamd wees aanvankelijk niets erop dat de tandheelkundige chirurgie zijn loopbaan zou worden. Het toeval speelde hierbij een overwegende rol. Door het onverwachte overlijden van de betreffende lector aan het Tandheelkundig Instituut was een vacature ontstaan, welke door de jonge Tjebbes op aanmoediging van de lector Van Loon werd aanvaard, op voorwaarde dat hij eventueel naar de chirurgische kliniek zou kunnen terugkeren. Aldus werd hij in 1931 (in zijn eigen rang van hoofd-assistent) met de leiding van de chirurgische kliniek van het T.I. belast. De kennismaking met deze onvoorziene taak viel gunstig uit en zo volgde een jaar later de benoeming tot lector.

Dit positieve resultaat werd begunstigd door Tjebbes' belangstelling voor praktisch-technische toepassingen zoals het maken van afdrucken en modellen van lichaamsdelen gelijk dat in die jaren volgens de z.g. Poller-methode door de toenmalige politiechirurg Van Ledden Hulsebos werd gepropageerd.

Op die basis verkreeg ook zijn belangstelling voor de tandheelkunde vaste vorm en streefde hij ernaar om o.m. door conserverende praktische oefeningen (cohesieve vullingen!) zich in te leven in de specifieke tandheelkundige sfeer waarmee zijn onderwijs en de werkzaamheden in de chirurgische kliniek geheel vervlochten zouden geraken.

In de loop der jaren werd hij uiteraard geheel vertrouwd met de prothetische oplossingen in aansluiting op door operatieve ingrepen aan de kaken ontstane substantieverliezen. De door de lector mejuffrouw Schuiringa geconstrueerde apparaten en de door haar aangelegde modellenverzameling van aldus behandelde gevallen, leidden tot een voor die tijd bevredigende samenwerking in het belang van de patiënten.

Maar dit zette hem als chirurg tevens aan het denken over mogelijk betere operatieve technieken ten einde de mutilaties tot geringere proporties te kunnen terugbrengen. Met name was dit het geval bij schisispatiënten voor wier behandeling hij naar middelen en methoden zocht om de ontwikkelingsdefecten zoveel mogelijk langs plastisch-chirurgische weg te verhelpen, in plaats van via de tot dan onmisbare prothetische voorzieningen.

Door diepgaande studie en een daaruit ontwikkelde, gesubtiliseerde operatieve behandeling op het meest gunstige tijdstip in de zuigelingen- en kleuterleeftijd is Tjebbes in deze opzet volkomen geslaagd. Grondslag van zijn visie en daarop gevestigde operatietechniek vormde het zorgvuldig en zonder spanning afzonderlijk hechten van de onderscheidene weefsellagen.

Wat zijn resultaten – behalve uiteraard tot artsen en tandartsen – vooral tot het grote publiek deden spreken was met name het spectaculaire esthetische effect van de door hem behandelde hazelip onder uitschakeling van de voordien maar al te storende en deprimerende littekenvorming. Hij kon zich dan ook binnen niet

lange tijd in een landelijke bekendheid met een overeenkomstige aanmelding van schisispatiëntjes „verheugen”, gelijk dat heet.

Maar dat niet alleen. Hem komt de verdienste toe op dit gebied pionierswerk te hebben verricht, van te groter betekenis omdat hierbij niet op bestaande kennis kon worden voortgebouwd en de geheel nieuwe operatieve methode uit het niet moest worden ontwikkeld.

Reeds werd gesproken van plastische chirurgie, een superspecialisme dat toen nog niet bestond, maar waarvoor Tjebbes tevoren een baanbrekende bijdrage heeft geleverd. In de jaren daarna heeft hij door voordrachten met film- en kleurenfotomateriaal, zowel in eigen land als daarbuiten en door het deelnemen aan symposia, zijn behandelingsmethode bekendheid gegeven en door uitwisseling van ervaring en kennis ook eigen chirurgische inzichten kunnen verrijken.

Dat de operatieve behandeling van schisispatiënten thans het stadium der volmaaktheid zou hebben bereikt, wijst Tjebbes met beslistheid van de hand. Een operatieresultaat – aldus zijn standpunt – is nooit volmaakt; alleen een prikkel om dit nog hoger op te voeren.

In de jaren na de tweede wereldoorlog is de plastische chirurgie, die vooral in Engeland door de vele slachtoffers in die periode tot grote ontwikkeling kwam, ook in ons land als een superspecialisme officieel erkend. Over dit gebied verdeeld hebben haar beoefenaren, zomede de tandheelkundige specialisten in mondziekten en chirurgische prothetiek, de toeloop naar de Utrechtse kaakchirurgische kliniek kunnen ontlasten. Maar er blijft meer dan voldoende werk op het terrein der mondziekten en kaakoperaties over, waartoe de traumatologie een niet geringe bijdrage levert.

Gevraagd naar zijn onderwijsopdracht merkt de jubilaris op, dat deze bij zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar in 1948, werd aangeduid als „grote mondchirurgie” doch bij zijn overgang naar een gewoon hoogleraarschap werd gewijzigd in „mondziekten en kaakchirurgie”. Wat zijn werkterrein in de dagelijkse praktijk betreft, beperkt hij zich tot de (plastisch) chirurgische behandeling van het aangezicht voor zover het in verband staat met, of een uitbreiding omvat van de aandoeeningen van het kauwstelsel waarvoor zijn hulp wordt ingeroepen.

Tot volle ontplooiing van zijn kaakchirurgische werkzaamheid is Tjebbes gekomen toen hij in 1938 op het terrein van het Academisch Ziekenhuis een eigen kliniek met het nodige aantal bedden ter beschikking kreeg en ook de tandheelkundige studenten in de gelegenheid konden worden gesteld operaties van nabij te volgen. Aan dit aanschouwelijk onderwijs is in de jongste tijd de mogelijkheid toegevoegd om door middel van televisiedemonstraties (in kleuren) aan een groot aantal studenten het verloop der behandeling te vertonen.

Een zaak die hem ook voldoening schenkt is de (lang uitgestelde) uitbreiding en modernisering van de polikliniek en uitrusting in het Tandheelkundig Instituut waar de „kleine” chirurgie aan de opleiding dienstbaar wordt gemaakt.

Gevraagd naar zijn onderwijstaak in engere zin verklaart Tjebbes dat de onderwijsvernieuwing en -organisatie op universitair niveau hem meer mogelijkheden biedt om de kennis van de toekomstige tandartsen met betrekking tot de kaakchirurgische problematiek een bredere basis te verschaffen dan onder de oude regeling het geval was. De theoretische kennis van de tandarts moet nu eenmaal uitgaan boven zijn praktische bevoegdheid. Dit is de stelregel die hij ook vroeger steeds heeft gehuldigd.

Door zijn lidmaatschap van de commissie-de Ranitz, ingesteld ter voorbereiding van de onderwijsvernieuwing zoals die later belichaamd is in de wetwijziging van 1947, heeft hij de gelegenheid kunnen benutten om zijn opvatting in het betreffende rapport te doen vastleggen.

Onwillekeurig leidt een 40-jarige praktijk als kaakchirurg tot een terugblik wanneer de vraag wordt voorgelegd naar de belangrijkste vooruitgang in dat tijdsbestek. Daartoe rekent hij de beteugeling van de osteomyelitis, vooral wat de vroegere desastreuze uitbreiding betreft, dit dank zij de toepassing van antibiotica. Voorts dienen te worden genoemd de operatieve mogelijkheden om kaakanomaliën, zoals progenie en micrognathie (onder medewerking van een orthodontist), met fysionomisch bevredigend resultaat te corrigeren.

Na deze uitspraak nemen wij afscheid van de docent in de mondchirurgie die het nog altijd jammer vindt niet ook tandarts te zijn, na niettemin 37 jaren het tandheelkundig onderwijs en zijn talloze patiënten te hebben gediend. Dat hij deze nimmer aflatende, zware taak heeft kunnen volbrengen is mede te danken aan zijn ijzeren constitutie en onaantastbaar gebleken gezondheid die hem nooit in de steek heeft gelaten. En dat, naar men mag vertrouwen, ook verder zal blijven doen, want daar ziet het onmiskenbaar naar uit.

Gezien de positie van Prof. Tjebbes in het universitair-tandheelkundig bestel was te verwachten dat dit 40-jarig jubileum – zelfs bij het ontbreken van naspeurbare gegevens – niet aan de aandacht zou ontsnappen, hoe graag de jubilaris dit ook had gehoopt.

Zo was er dan een feestelijke bijeenkomst georganiseerd in een der lokaliteiten van het Academisch Ziekenhuis, alwaar de rij van sprekers werd geopend door de burgemeester van Utrecht, Jhr. Mr. C. J. A. de Ranitz, die een overzicht gaf van de chirurgische en didactische staat van dienst van de jubilaris en daarbij zijn verdiensten in het licht stelde. Een bijzonder accent kon de spreker aan zijn betoog toevoegen door uitreiking van het koninklijke onderscheidingsteken, verbonden aan de benoeming tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

Daarna was het woord achtereenvolgens aan de beide naaste medewerkers: coll. Tj. Poelstra en coll. Dr. G. J. Kusen, die elk op hun eigen wijze uitdrukking gaven aan hun bijzondere gevoelens voor hun „baas”.

De plechtigheid werd bijgewoond door vertegenwoordigers van de tandheelkundige organisaties waarvan de jubilaris sinds vele jaren deel uitmaakt. Dat ook mevrouw Tjebbes, evenals verdere familieleden, door haar aanwezigheid in de huldiging deelde, mag alleen al om der wille van de volledigheid niet onvermeld blijven.

P. H. Buisman

Gaarne voegt de Redactie aan het vorenstaande haar gelukwensen toe.

PROMOTIE BIRTE PRAHL-ANDERSEN

Op dinsdag 9 juli 1968 promoveerde Mevr. Birte Prahls-Andersen (geboren te Kopenhagen) tot doctor in de geneeskunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, op een proefschrift getiteld: „Sutural growth; investigations on the growth mechanism of the coronal suture and its relation to cranial growth in the rat”.

Promotors waren Prof. Dr. F. P. G. M. van der Linden en Prof. Dr. C. R. Jerusalem.

De promotie geschiedde cum laude.

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Verslag Begg-cursus 16-26 april 1968

De maand april stond voor de orthodontische afdeling van de Rijksuniversiteit te Groningen (Hoofd: Prof. K. G. Bijlstra) in het teken van de Begg-therapie.

Voorafgaande aan de Paasdagen vond, zoals het desbetreffende verslag (zie pag. 646) vermeldt, de eerste officiële vergadering van de European Begg Society plaats met in aansluiting daarop een cursus voor „gevorderden”. Na de Paasdagen was er weer een cursus voor „beginners”, die ditmaal tien dagen duurde.

De coördinatie van deze evenementen maakte het mogelijk Dr. Begg en zijn naaste medewerker Dr. Sims, verbonden aan de universiteit van Adelaide, uit Australië te laten overkomen. Wij menen deze gebeurtenis met enige trots te mogen vermelden, omdat Dr. Begg – afgezien van een kort bezoek aan Engeland – Europa nog niet eerder had bezocht. Het was leerzaam en interessant informatie en commentaar uit de eerste hand te vernemen. Hoewel Begg, die de 70-jarige leeftijd reeds is gepasseerd, van nature geen groot docent is, wist hij niettemin zijn gehoor bij voortduring te boeien dank zij zijn rijke ervaring, zijn enthousiasme en zijn originele visie. De kwaliteiten van Sims zijn bij een vorige gelegenheid uitvoerig belicht en geprezen.

Niettegenstaande de extralengte van de cursus hebben de deelnemers in een hoog tempo moeten werken. Begg maande hen steeds tot grote spoed. Het programma vermeldde naast voordrachten, rijk geïllustreerd met voorbeelden, veel buig oefeningen, een typodontcyclus, modellen- en patiëntendemonstraties.

In het kader van de ontspanning was, behalve het traditionele diner, een dia-avond georganiseerd. De cursisten toonden de nationale aantrekkelijkheden van de acht deelnemende landen, waarbij zij blijk gaven van veel fotografisch talent. De Nederlanders brachten die avond, met hun buitenlandse gasten, een sprankelende dronk uit ter ere van de geboorte van Prins Maurits.

Feestelijk wapperde naast de Nederlandse driekleur de Australische vlag met de sterren. In Groningen was die weliswaar in redelijk formaat niet voorhanden, maar collega Reysenbach, die de organisatie verzorgde, wist ook daar raad op. Voor een volgende gelegenheid weten wij nu, dat de Australische ambassade in Den Haag haar gaarne ter beschikking stelt.

C. Booy

KLINISCHE AVONDEN VOOR TANDARTSEN TE GRONINGEN

Agenda studiejaar 1968-1969

De klinische avonden in het Academisch Ziekenhuis te Groningen zullen in het studiejaar 1968-1969 op de volgende data plaats hebben: 4 oktober en 13 december 1968, resp. 7 februari, 18 april en 6 juni 1969.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE NIJMEGEN

Aankondiging programma 3 oktober 1968

Op donderdag 3 oktober a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de collegezaal van het Medisch-preklinisch Instituut, Heyendaal, St.-Annastraat te Nijmegen. Aanvang 20.00 uur precies.

Onderwerp: Moderne visies op de „stiftand”.

Programma:

A. C. Lamers: Endodontische aspecten.

A. F. Käyser: Restauratieve aspecten.

Volgende data klinische avonden: 12 december 1968, 6 februari, 3 april, 1 mei en 5 juni 1969.

KLINISCHE AVONDEN VOOR TANDARTSEN TE AMSTERDAM

Agenda studiejaar 1968-1969

Het ligt in de bedoeling gedurende het studiejaar 1968-1969 te Amsterdam – steeds op dinsdag – een vijftal klinische avonden te houden, nl. 24 september en 26 november 1968, resp. 28 januari, 25 maart en 20 mei 1969.

Deze klinische avonden (aanvang 20.00 uur) zullen wederom worden gegeven op het terrein van het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam.

FLUORIDERING DRINKWATER

Uit de Nederlandse Staatscourant van 10 juli 1968 – Nr. 132

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft goedkeuring verleend aan de N.V. Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij, te Tilburg, fluoride toe te voegen aan het door haar pompstation aan de Gilserbaan te Tilburg af te leveren water, met het doel deze stof door middel van het drinkwater aan de gebruikers te doen toekomen.

De fluoridering van het drinkwater zal geschieden met natriumsilicofluoride (Na_2SiF_6).

Het fluorgehalte van het afgeleverde water zal 1,1 mg per liter bedragen, terwijl het fluorgehalte incidenteel 1,2 mg per liter niet mag overschrijden.

Deze goedkeuringen zijn eveneens verleend aan het Waterleidingbedrijf „Mid-den-Nederland” te Utrecht voor haar pompstations te Bilthoven, Soest, Driebergen, Soestduinen en Beerschoten (Staatscourant van 12 juli 1968 – Nr. 134) en aan de N.V. Waterleiding Maatschappij „Noord-West-Brabant” te Breda, voor haar pompstation te Seppe (Staatscourant van 15 juli 1968 – Nr. 135).